

“รวมพลังพัฒนาการศึกษาสกลนคร”
ผลการประชุมระดมความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ
ความต้องการในการจัดการศึกษา
ระดับบริหาร อนุบาล และประถมศึกษา

● ดร.อมรา เขียวรักษา

“รวมพลังพัฒนาการศึกษาสกลนคร”

ผลการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาระดับบริหาร อนุบาลและประถมศึกษา

ดร.อมรา เขียวรักษา¹

นางสาวลัดดาวรรณ แสนสุข²

นางสาวกัญญาภัค โพธิ์ศรี

สาระสังเขป

รวมพลังพัฒนาการศึกษาสกลนคร เป็นกิจกรรมหนึ่งภายใต้โครงการศึกษาวิจัยตั้งสถาบันมาตรฐานการศึกษาสกลนครในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สนับสนุนงบประมาณโดยจังหวัดสกลนคร เกิดจากความตระหนักถึงคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองไทยในสกลนคร ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากภาคประชาชน นำโดยตัวแทนหอการค้าจังหวัดสกลนคร กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสถาบันมาตรฐานการศึกษา เริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน(บริหาร) ปฐมวัย(อนุบาล) และประถมศึกษาของจังหวัดสกลนคร โดยระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 150 คน กลุ่มสอง เป็นตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลตำบลในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย นายกและปลัดเทศบาล นายกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้ากองการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 80 คน และกลุ่มสาม เป็นตัวแทนจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และครูสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำอำเภอทุกอำเภอ จำนวน 36 คน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาแต่ละระดับและแต่ละสังกัดมีสภาพปัญหาและความต้องการหลักคล้ายคลึงกัน แต่มีประเด็นย่อยที่แตกต่างกันบ้างตามสภาพที่สังกัด ซึ่งสามารถสรุปในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² นักศึกษาปริญญาโท สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

สภาพปัญหาและความต้องการที่พบ นำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

ด้านบุคลากร พบว่า ผู้สอนสอนไม่ตรงวุฒิการศึกษา ขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ขาดคุณธรรมจริยธรรม **ด้านทรัพยากร** พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอได้รับการจัดสรรไม่เหมาะสม เบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน อาคารไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม ขาดสื่ออุปกรณ์ **ด้านสภาพแวดล้อม** พบว่าสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ผู้ปกครองต้องทำงานนอกพื้นที่ไม่มีเวลาให้เด็กส่งผลให้ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน **ด้านการจัดการเรียนการสอน** พบว่า หลักสูตรมีเนื้อหาหนัก ขาดการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษา ขาดการประกันคุณภาพหลักสูตร ปัญหาการใช้และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูขาดความรู้และทักษะในการใช้ เทคโนโลยีไม่ทันสมัย ส่วนปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่เริ่มต้น และขาดการประชาสัมพันธ์

สำหรับความต้องการ พบว่า สถานศึกษาต้องการให้โรงเรียนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับผู้เรียน ให้มีการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร

สภาพปัญหาที่พบ นำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

ด้านบุคลากร พบว่า สัดส่วนครูกับเด็กไม่เหมาะสม บุคลากรไม่เพียงพอและเป็นผู้สูงอายุ ขาดความมั่นคงในอาชีพ ขาดขวัญและกำลังใจ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะทาง ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน **ด้านทรัพยากร** พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ อาคารไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดสื่ออุปกรณ์ เช่น เครื่องเล่นสนาม **ด้านสภาพแวดล้อม** พบว่า มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ไม่ปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางศูนย์อยู่ในชุมชนที่มีมลพิษ เช่น มลพิษทางเสียง กลิ่นจากกองขยะ

สำหรับความต้องการ ต้องการให้มีการสร้างความมั่นคงในอาชีพ เพิ่มงบประมาณพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีมาตรฐาน ปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำอำเภอ(กศน.)

สภาพปัญหาและความต้องการที่พบ นำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรไม่เพียงพอ ปฏิบัติงานหลายหน้าที่ ไม่เข้าใจบริบทการจัดการสอนของ กศน. ขาดความรู้และทักษะในการสอน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ บุคลากรขาดความมั่นคง และขาดขวัญและกำลังใจ **ด้านทรัพยากร** พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ อาคารไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดสื่ออุปกรณ์ **ด้านสภาพแวดล้อม** พบว่า สถานที่จัดการเรียนการสอนไม่เป็นเอกเทศ สภาพแวดล้อมบางแห่งไม่เหมาะสม

สำหรับ**ความต้องการ** พบว่า คน. ต้องการให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมเสริมคุณธรรมให้กับผู้เรียน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพิ่มบุคลากรธุรการ ต้องการให้มีการสร้างความมั่นคงในอาชีพ เพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตให้ครบทุกอำเภอ ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเป็นหน่วยงานกลางในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และเป็นการระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่าย ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกักวิจัยในโครงการนี้ หรือ/และนักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รวมถึงสถาบันหรือองค์กรอื่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้รู้จักและเข้าถึงข้อมูลในเชิงพื้นที่ในระดับหนึ่งก่อนที่จะกำหนดโจทย์วิจัยและทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรในจังหวัดสกลนครให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นต่อไป โดยมีฐานความคิดที่ว่า “การศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคน”

รายละเอียดผลการประชุมระดมความคิดเห็น

การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาในเรื่องคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นั้น ทั่วโลกยอมรับและเลือกใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ เราจะเห็นว่ายุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อให้อยู่ในสภาวะสังคมแห่งการแข่งขัน บนรากฐานของสังคมแห่งความรู้(Knowledge society)และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society)ก็คือ การจัดการศึกษาให้กับคนในประเทศได้มีศักยภาพที่แข็งแกร่งสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างยั่งยืน คุณภาพการจัดการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่ได้รับการพิจารณาพิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง การประเมินคุณภาพการศึกษาจึงมีพลังยิ่งในสังคมยุคนี้ เพราะคุณภาพที่ผ่านการประเมินและได้ตีตราว่าได้มาตรฐานนั้น ทำให้สถานศึกษาหรือองค์กรที่จัดการศึกษาได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจากผู้ปกครอง และผู้เรียน เพราะเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สุดที่จะบอกว่าควรส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ใด และคุณลักษณะของบุตรหลานจะได้ดังประสงค์หรือไม่

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษามีใช้หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นเรื่องของทุกคน จากสภาพที่ผ่านมามาสสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา และกระบวนการในการจัดการศึกษายังเป็นภาพที่ไม่น่าพอใจมากนัก เช่น ในปี 2549 เราพบว่า เด็กไทยอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้เกินกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกชั้นเรียน (ข่าวสด. 2549, 19 ตุลาคม) และจากคะแนน O-NET ในปี 2551 คะแนนของเด็กนักเรียนชั้น ม.6 ทั่วประเทศของทุกวิชาที่เข้าสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ยกเว้นวิชาภาษาไทยได้เฉลี่ยเกินครึ่งไปเล็กน้อย (ชัยวุฒิ บรรณวัฒน์. 2552 :12) ทำให้เกิดข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีวิทยฐานะสูงขึ้นแต่เด็กกลับมีผลสัมฤทธิ์ต่ำลง นอกจากนี้อีกหลายข้อที่พาดพิงว่าต่อไปจะเป็นเรื่องไม่ชอบทางการเมือง การทุจริตในวงการสาธารณสุข การเกษตร และที่สำคัญคือวงการการศึกษา ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศเพื่อการแข่งขันทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อถึงเวลานี้คงไม่มีสถาบันใดกล้าประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยว่าสามารถพัฒนาคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขได้ เพราะคนบางกลุ่มบางพวกยังใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์ใส่ตนและพวกพ้องมากกว่าพัฒนางานและประเทศชาติ นอกจากนี้บางสถาบันหันเหมาเปิดการศึกษา

เชิงพาณิชย์ มากกว่าที่จะคำนึงคุณภาพของผู้เรียนและประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยเหตุนี้กระมังที่ทำให้กรุงเทพมหานครประกาศเปิดหลักสูตร “โตไปไม่โกง (Anti Corruption)” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน “รู้รักษาความดี มีจิตสาธารณะ และเอาชนะคอร์รัปชัน”

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนเป็นตัวชี้บ่งว่าเกิดปัญหาขึ้นแล้วในวงการศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา แต่เราคงไม่ผลักรับผิดชอบให้ใครเพียงลำพัง เพราะ การจัดการศึกษามีใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นเรื่องของคนทุกคนที่ต้องช่วยกัน ด้วยแนวคิดนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจึงร่วมมือกับภาคประชาชน โดยตัวแทนหอการค้าจังหวัดสกลนครและสถานศึกษาในจังหวัดสกลนคร จัดทำโครงการศึกษาวิจัยตั้งสถาบันมาตรฐานการศึกษาขึ้น โดยมุ่งหวังว่าจะได้มีหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งที่เข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาของจังหวัดสกลนคร มีคุณภาพมากขึ้นและให้การศึกษาเข้ามาช่วยดำรงไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ที่ดีของจังหวัด เช่น ความอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ เป็นเมืองแห่งธรรมะและมากด้วยผู้คนที่มีความตั้งใจดีงาม โดยเริ่มต้นกับการจัดการศึกษาระดับบริหาร อนุบาลและประถมศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

ในต้นปี 2554 ที่ผ่านมา ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของจังหวัดสกลนคร เพราะถือเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป ภายใต้กิจกรรมแรกของโครงการฯ ที่ให้ชื่อว่า “รวมพลังพัฒนาการศึกษาสกลนคร” เป้าหมายคือสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำเทศบาลตำบลและอำเภอ จังหวัดสกลนคร

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับอำเภอ จังหวัดสกลนคร

กิจกรรมสำคัญที่จัดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คือ การประชุมระดมความคิดเห็นและนำเสนอสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ กลุ่มเป้าหมายสำคัญที่เข้าร่วมประชุมได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมและผลการประชุมในแต่ละสังกัด ดังนี้

1. **กลุ่มแรก** ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู และปราชญ์ท้องถิ่น ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนครเขต 1 เขต 2 และ เขต 3 รวม 150 คน จัดประชุมวันที่ 9 มีนาคม 2554 ห้องหนองหารหลวง โรงแรมอิมพีเรียลสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 1 กิจกรรมเปิดการประชุม โดย ผศ.ดร. ชนินทร์ วะสีนทร์ กล่าวรายงานโดย ดร.อมรา เขียวรักษา

ภาพที่ 2 กิจกรรมการบรรยายพิเศษโดย นายแพทย์สมบูรณ์ จิระวัฒนาสมกุล และการประชุมกลุ่มย่อย

จากผลการประชุมระดมความคิดเห็น สามารถสรุปสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา
ดังนี้

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แบ่งการนำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

1.1 ผู้บริหารขาดการนิเทศ/นิเทศไม่เป็นระบบ/ไม่ต่อเนื่อง ระบบการบริหารจัดการขาดความ
โปร่งใส ขาดหลักธรรมาภิบาล ขาดการประชุมชี้แจง

1.2 ครูยังขาดแนวทางการพัฒนาและการแสวงหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือปัจจัย
(องค์ประกอบ) ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

1.3 บุคลากรในการดำเนินงานธุรการไม่เพียงพอ ครูต้องรับผิดชอบภาระงานอื่น ๆ ที่
นอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป จึงส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและผลงานทางวิชาการ

1.4 ขาดบุคลากรที่มีศักยภาพ ครูไม่ได้สอนในรายวิชาตามความถนัดของตนเอง ส่งผลโดยตรง
กับกลุ่มสาระที่ทำการสอนไม่ครบตามสาระหลักสูตร ปัญหาอันเกิดจากตัวครูผู้สอนเองขาดความรู้ความสามารถ
ความถนัดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ตามสาระอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ
หน้าที่

1.5 ครูขาดจรรยาบรรณวิชาชีพครู เช่น ขาดความตระหนักในหน้าที่ ไม่มีความมุ่งมั่นที่จะอุทิศ
เวลาเพื่อการสอน ไม่เตรียมการสอน ไม่แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนางานสอนหรือการเชื่อมโยงการสอนจาก
ตำราเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร หรือกล่าวได้ว่าไม่ให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้

1.6 ขาดแคลนครูตามวิชาเอกที่ต้องการและไม่สามารถเกลี้ยอัตรารุครูเกินเกณฑ์ได้

1.7 นักเรียนขาดวินัย ไม่มีจิตสาธารณะ มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ใฝ่เรียนรู้ อ่านหนังสือไม่
ออก ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร เขียนไม่ได้ตั้งแต่ ป. 1 – ป. 6 เมื่อมีการวิเคราะห์ผลจึงพบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยเฉพาะระดับชั้น ป. 3 และ ป. 6 ซึ่งต่ำลงทุกปีการศึกษาและยังมีปัญหาจำนวน
นักเรียนไม่ตรงตามเป้า นักเรียนขาดเรียนบ่อยและออกกลางคัน

2. ด้านทรัพยากร เช่น อาคาร วัสดุ อุปกรณ์งบประมาณ

2.1 อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมทางการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมเรื่อง อาคาร สถานที่ ขาดทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน เช่น นวัตกรรม สื่อการ
เรียนการสอน

2.2 รัฐบาลจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาแต่ละปีงบประมาณน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก
จัดสรรตามขนาดโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กในชนบท มีงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่
เพียงพอ และที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเนื่องมาจากโรงเรียนเบิก/จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนดำเนินงาน

3. ด้านสภาพแวดล้อม

3.1 สภาพที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีแนวทางพัฒนาคุณลักษณะ สมรรถภาพ พฤติกรรมและ/หรือการดำเนินชีวิตของนักเรียนรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ไม่นั่นหนักคุณธรรม จริยธรรมหรือประเพณีท้องถิ่น

3.2 สภาพเศรษฐกิจของชุมชนที่ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องไปทำงานนอกพื้นที่ ไม่มีเวลาให้บุตร ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวขาดความเข้มแข็งส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่น หลังจากเลิกเรียนผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการในเรื่องของการเรียนของเด็ก

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน

4.1 การบริหาร การใช้และ/หรือการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โครงสร้างการบริหารไม่คล่องตัวนโยบาย การจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรของประเทศไม่แข็ง หลักสูตรมีเนื้อหาหนักและซ้ำซ้อน เขตพื้นที่การศึกษา ๗ ไม่เอาใจใส่ในการแก้ปัญหาเท่าที่ควร นักการศึกษา มีการนิเทศติดตามงานไม่เป็นระบบ ขาดระบบประกัน คุณภาพภายในหลักสูตร

4.2 หลักสูตรที่มีอยู่ไม่เหมาะสมเพราะไม่ได้เป็นหลักสูตรของสถานศึกษาที่แท้จริง ได้มาโดยวิธีการ ลอกและส่งไปตรวจ

4.3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาหรือรูปแบบการบริหารจัดการนวัตกรรมเทคโนโลยี สารสนเทศ พบว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ เทคโนโลยีที่ใช้อยู่ล้าสมัย

4.4 สภาพปัญหาการใช้และผลการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลาย ขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

4.5 การจัดการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ขั้นการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติ และการประเมินผลการศึกษา

4.6 ขาดการประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการบริหารการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

สภาพความต้องการของสถานศึกษา

1. ด้านบุคลากร

ต้องการให้โรงเรียนเน้นหนักเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน

2. ด้านทรัพยากร

2.1 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณในลักษณะการเบิก/จ่ายค่าวัสดุรายหัวเท่ากันในทุกโรงเรียน

2.2 จัดสรรงบประมาณตามลักษณะโรงเรียนในเมืองและในชนบท

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.1 ต้องการให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางระบบการจัดการเรียนการสอน

3.2 ต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการศึกษาของสกลนคร

2. กลุ่มสอง ประกอบด้วย นายกและปลัดเทศมนตรี นายกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้ากองการศึกษา และผู้ดูแลเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสกลนคร รวม 80 คน จัดประชุมวันที่ 24 มีนาคม 2554 ณ ห้องสร้อยสุวรรณ อาคาร 10 ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพที่ 3 กิจกรรมการระดมความคิดเห็นและนำเสนอสภาพปัญหา
และความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสกลนคร

จากผลการประชุมระดมความคิดเห็นสามารถสรุปสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา
ดังนี้

สภาพปัญหาการจัดการศึกษา แบ่งการนำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

- 1.1 สัดส่วนระหว่างครู ผู้ดูแลเด็กกับจำนวนเด็กไม่เหมาะสม
- 1.2 ผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 บุคลากรไม่เพียงพอ
- 1.4 เงินเดือนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา
- 1.5 ขาดความมั่นคงในอาชีพของผู้ดูแลเด็ก ทั้งค่าตอบแทนและสวัสดิการ
- 1.6 การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษายังมีน้อยมาก
- 1.7 การพัฒนาบุคลากรไม่ต่อเนื่อง บุคลากรไม่ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐ

- 1.8 ขาดแผนในการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน
- 1.9 บุคลากรมีอายุมาก
- 1.10 ขาดบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะด้าน
- 1.11 ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

2. ด้านทรัพยากร เช่น อาคาร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ

- 2.1 เครื่องเล่นสนามถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก เป็นปัญหาลำดับต้นๆ ของแต่ละศูนย์ในพื้นที่สกลนคร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นที่มีอยู่ไม่เพียงพอ หรืออยู่ในสภาพชำรุด ทรัพยากรที่ได้รับมีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการ
- 2.2 งบประมาณในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ
- 2.3 อาคารเรียนไม่ได้มาตรฐานและไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ห้องเรียนไม่เป็นสัดส่วน คับแคบ ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามประสบการณ์ได้ ไม่มีโรงอาหารและห้องน้ำไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

3. สภาพแวดล้อม

การจัดการศึกษาของศูนย์เด็กเล็กนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ความสำคัญในเรื่องสภาพแวดล้อมใน 2 รูปแบบ คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

- 3.1 สภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความสำคัญอันดับต้นๆ คือผู้ปกครอง/ชุมชน ไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญ/ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม
- 3.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีประเด็นย่อย ดังนี้
 - 3.2.1 ที่ตั้งของศูนย์ฯไม่เหมาะสม เสียงดังและไม่ปลอดภัย เช่น ตั้งใกล้ถนน โรงสี หนองน้ำ สาธารณะ แหล่งปศุสัตว์ พื้นที่ต่ำทำให้น้ำท่วมขัง ไม่มีที่กำจัดขยะ เสียงดัง
 - 3.2.2 ภูมิทัศน์ขาดความร่มรื่น ไม่มีต้นไม้ ขาดพื้นที่สีเขียว
 - 3.2.3 ในพื้นที่เขตบริการมีศูนย์ /โรงเรียนเอกชนหลายแห่งทำให้มีการแข่งขันสูง

สภาพความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ด้านบุคลากร

- 1.1 ให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะวิชาชีพในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
- 1.2 สร้างความมั่นคงในอาชีพ (ผู้ดูแลเด็ก) โดยการบรรจุเป็นข้าราชการ
- 1.3 มีการพัฒนาให้ถึงเป้าหมายด้านการพัฒนาเด็กเล็ก คือเด็กมีการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่ดีสมวัย สามารถอาศัยอยู่ในสังคมได้ และมีสติปัญญาดี ต้องการให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและคุณภาพของประเทศชาติ

2. ด้านทรัพยากร

เพิ่มงบประมาณในการก่อสร้าง/ปรับปรุงอาคารสถานที่ พัฒนาให้เป็นศูนย์เด็กเล็กที่ได้มาตรฐาน หรือศูนย์เด็กเล็กในฝัน เช่น มีสนามเด็กเล่นเพียงพอ

3. ด้านสภาพแวดล้อม

ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญา พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐานในทุกด้าน

3. กลุ่มสาม ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร ทุกอำเภอ รวม 36 คน จัดประชุมวันที่ 7 เมษายน 2554 ณ ห้อง มณีเทวา โรงแรมภูพานเพลส มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพที่ 4 กิจกรรมประชุมกลุ่ม ประธานในพิธีเปิด ผศ.ดร.ชนินทร์ เวสสินท์ การรับฟังสภาพ ปัญหา และความต้องการ การบรรยายพิเศษพร้อมปิดการประชุมโดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ดังนี้

จากผลการประชุมระดมความคิดเห็น สามารถสรุปสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

สภาพปัญหาการจัดการศึกษา แบ่งการนำเสนอเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

- 1.1 บุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ
- 1.2 บุคลากรปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง เปลี่ยนงาน/หน้าที่บ่อย
- 1.3 บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทการจัดการสอนของ กศน.
- 1.4 ครูปฏิบัติงานหลายหน้าที่
- 1.5 ครูมีความรู้ไม่ตรงกับสายงานสอน
- 1.6 ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและบางส่วนเป็นผู้ที่มีปัญหาจากการเรียนในระบบ และ

ผู้เรียนที่พิการ

2. ด้านทรัพยากร เช่น อาคาร วัสดุ อุปกรณ์ และเรื่องงบประมาณ

- 2.1 อาคารไม่เพียงพอ
- 2.2 งบประมาณไม่เพียงพอและจัดสรรไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม
- 2.3 ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา
- 2.4 ขาดความมั่นคงในอาชีพ ขาดขวัญ และกำลังใจในการทำงาน

3. สภาพแวดล้อม

สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นเอกเทศ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

สภาพความต้องการของ กศน.

1. ด้านบุคลากร

- 1.1 ให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จัดสวัสดิการและสร้างขวัญกำลังใจ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 จัดบุคลากรที่มีความรู้ในรายวิชาที่เปิดสอนหรือสอนเสริม พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เช่น อบรมครูที่จัดการเรียนการสอนครบทุกสาระโดยเฉพาะเรื่องการทดลองทางวิทยาศาสตร์
- 1.3 ต้องการบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษาตลอดชีวิต
- 1.4 จัดกิจกรรมสอนเสริม ติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 1.5 จัดจ้างบุคลากรทำหน้าที่ธุรการ การเงินและพัสดุ
- 1.6 ควรเสริมจริยธรรมให้กับผู้เรียน
- 1.7 จัดอบรมให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลได้ระดับปฐมวัย

2. ด้านทรัพยากร

2.1 จัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามเกณฑ์และเพิ่มงบประมาณในการสร้างอาคาร กศน. ตำบล หรือ ศรช.

2.2 เพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน

2.3 ติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตให้ครบทุก กศน. ตำบล/อำเภอ

2.4 ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ครู และผู้ปกครองได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.5 มีโครงการตั้งสถาบันมาตรฐานการศึกษาสกลนครเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและเป็นโครงข่ายหลักในการพัฒนาการศึกษาสกลนคร รองลงมาคือ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของท้องถิ่น สื่อ นวัตกรรม แผนการจัดการศึกษา และงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องของการอบรมสื่อ นวัตกรรมให้กับบุคลากรในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

3. สภาพแวดล้อม

สร้างอาคารให้เป็นเอกเทศ ถาวร จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว นับเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญต่อการจัดทำโครงการศึกษาวิจัยตั้งสถาบันมาตรฐานการศึกษาสกลนครเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้อธิบายคืบหน้าวิจัยต่อไป และยังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสถานศึกษาในกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือ นิสิต นักศึกษา และผู้ที่ต้องการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดสกลนคร และจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย เพราะตามที่กล่าวแล้วข้างต้นว่า การศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคน จึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน หรือที่ นพ. ประเวศ วะสี (2554) กล่าวเกี่ยวกับหลักคิดในการจัดการศึกษาว่า “การศึกษาสำหรับคนทั้งมวล (Education for All) ทั้งมวลเพื่อการศึกษา (All for Education) และ การศึกษารักษาทุกคน (Education Cure All) เราจึงจำเป็นต้องรวมพลังกันเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับชาวสกลนครทุกคน และถ้าประสบความสำเร็จอาจเป็นต้นแบบที่ดีให้กับคนในสังคมอื่นๆ ทั่วประเทศ ท่านที่อ่านบทความนี้สามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะมาได้ที่ ama332003@yahoo.com ทั้งนี้มิใช่เพื่อใครคนใดคนหนึ่งแต่เพื่อเราทุกคน

เอกสารอ้างอิง

จี. “กพฐ” แก้ปัญหาเด็กไม่รู้หนังสือ. (19 ตุลาคม 2549)ข่าวสด, 24.

ชัยวุฒิ บรรณวัฒน์. (2 มกราคม 2552) ฤกษ์ดีปฏิรูปการศึกษารอบ 2 พร้อมเร่งเครื่องเรียนฟรีของจริงอย่าให้คนไทยฝันค้างช้าชาก. ไทยรัฐ, 12.

ประเวศ วะสี. (2554). ระบบการศึกษาที่แก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.